

מראי מקומות- עבודה זרה כ"ד

- (א) והי' מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו- תמה הדברות משה (קידושין נ', הע' י"ז), הא ודאי כל אב יהי' רוצה שהבן יקיצו כדי שירויח הבן סך גדול כזה, ואף יצוה לו להקיצו, וא"כ למה לא הקיצו, ואיך שבחוהו חכמים ע"ז, הרי לכאור' אי"ז הדין. וכ' דמוכרחין לומר דהאב לא הי' שפוי בדעתו, ולא הי' מבין ליהנות מזה, ואף שלא הוזכר הגמ' שם רק על אמו שקרעה בגדו וטפחה לו על ראשו, וכ' תוס' שם בשם הירושלמי שהיתה דעתה מטורפת, וצ"ל כן גם על אביו, וק' על תוס' שפירשו כן לענין אמו, אף שלא הי' ק' בדין, רק המציאות הי' קשה, וכאן הדין קשה, והי"ל לתוס' לפרש דגם דעת אביו הי' מטורף, והניח בצ"ע.
- (ב) וניחוש דלמא רבעי לאמא- הק' הריטב"א, הא אמרי' לעיל דבהמה הנרבעת נעקרת, וא"כ איך שייך לומר דאמה נרבעת. ותי' דההוא על פי רוב, ולכן הגוי חס על בהמתו, אבל פעמים שנרבעת ואינה נעקרת, וקו' הגמ' הוא דליחוש לזה. אבל ע' בתוס' לקמן (מו: ד"ה כשנרבעו) דמבואר מדבריו דמה ששייך נרבעו ולבסוף עיברו, היינו משום דגבול יש לה, כדאי' בכד:, דאם נרבעת פחות מג' שנים, נעקרת, אבל לאחר ג' שנים, אינה נעקרת, משמע דלעולם הוא כן, ולא רק על פי רוב.
- (ג) וניחוש דלמא רבעי לאמא- הק' תוס', למה לא הק' הגמ' ליחוש שמא עלה עלה עול על אמה, והיא ואמה נשאו עול. ותי' דא"כ לא אשכחן פרה שלא עלה עול על אמה, דתנן עלה עליה זכר פסולה, וא"כ ע"כ לא הקפיד התורה שלא יעלה עול על אמה [ולכאור' צריך להוסיף דאף דלכאור' אינה מעוברת עדיין כשבא עליה זכר, מ"מ לעולם צריכין לחוש דקלט חורע מיד, ולא יהי' אפשר לדעת שלא הי' עול עליה כשהיא מעוברת, וצ"ע בזה, ואולי משום הערה זו תי' תוס' ר' אלחנן באור"א]. וע"ע בתוס' ר' אלחנן דכ' דאולי יש איזה מיעוט דממעט דאין עול פוסל עוברת, א"נ לא שייך כ"כ כבידות העול כלפי העובר כמו הרביעה והנגיחה, וסיים בצ"ע.
- (ד) לכולי האי לא חיישינן- ק"ק, למה לא ניחוש לכך, הרי כמו דשייך שהאם נרבעת, כמו כן שייך שאם אמה נרבעת, ולמה הוי חשש טפי לומר דלא חיישינן. וע' בתוס' רי"ד דכ' "דדוקא ולדות האסורין הי' אוסר ר' אליעזר, אבל ולד ולדותיהן הי' מתיר", דהיינו דאין הביאור דלא חיישינן לזה, אבל אם ידוע בודאי דאם אמה נרבעת דפסולה, אלא דאין זה פוסל בכלל.
- (ה) כוס אדום מעבירין לפניה בשעה שעולה עליה זכר- פי' היעב"ץ, כדרך שעשה יעקב אבינו במקלות.
- (ו) מאי אותיבו לי' חברוהי לר"א, כל צאן קדר יקבצו לך וכו'- ע' בעונג יו"ט (יו"ד פ"א, ד"ה ובוה ישבתי) שהביא מה שהק' המשכנות יעקב דלכאור' מבואר מהא דהק' הגמ' על ר"א מקראי, דר"א ס"ל דמדאורייתא חיישינן לרביעה. והק' דאיך שייך לפוסלה מן התורה, הא ספק בעלמא הוא אם נרבעה או לא, ולימא דמוקמינן על חזקתה דכל בהמה נולדה כשרה להקרבה. ותי' ע"פ היסוד שיסד שם דלא שייך חזקה אלא היכא שאנו רוצים לשנות הדבר מטהרה לטומאה ומטומאה לטהרה, מאיסור להיתר ומהיתר לאיסור, אז אמרי' דהי' בחזקת טהרה, היתר, וכו', אבל רביעה פסול בפנ"ע הוא, ואינו שינוי בעצם הבהמה, רק דרחמנא פסלי' נרבע לקרבן. וגם לא שייך לומר שהיא בחזקת שהיא כשירה לקרבן, דאין הכשר לקרבן מוטל על עצם הבהמה שנדון בה שהיא בחזקת כשירה לקרבן.
- (ז) ת"ש ויקח יתרו וכו'- כ' המרומי שדה שאין הביאור בקו' הגמ' דיתרו עצמו הי' חשוד על הרביעה, וגם הא באותה שעה גר הי', ולא הי' חשוד על הרביעה, אלא דודאי לא הביא צאן ובקר עמו ממדין, אלא לקח במדבר, וס"ד שלקח משכני מדבר. אבל הרש"ש נקט דבאמת יתרו הביא עמו ממדין, וכ' דכיון דלקח עמו הבהמות שהיו שלו קודם שנתגייר, א"כ שפיר יש לחוש לרביעה.

השירות למעשה דפלשתים, וע"ע במהרש"א
שהאריך בביאור כאו"א.

(ג) **מזמור שירו ל' שיר חדש- כ' הראב"ד,**
דאע"פ שלא בא דוד עדיין, כבר היו השירות
אמורות מפי הפרות, שצפו ברוח הקדש מה
שעתיד דוד לומר.

(ח) **איתיבי' כל הני תיובתא, שני להו פחותה**
מבת ג' שנים- הק' הריטב"א, נהי דאין
צריכין לחוש לרביעה, היאך לא חשו
למוקצה ונעבד בכל הני, ואין לומר משום
דאי איתא דאקציי' ופלחי לא הוה מזבין לה,
וכדאמרי' לעיל, ולהכי בעלמא לא חיישינן
להכי, דבהני קראי דפרכינן מינייהו ליתי'
להאי טעמא, דלאו בדרך מכירה באו לידן.
ותי' דלמוקצה ונעבד ליכא למיחש מן הסתם,
ורק במקום שרגילין בכך טובא. ומה דאמרי'
לעיל דאם איתא דאקציי' או פלחה לא הוה
מזבין לה, לרווחא דמילתא נקט כן, לומר
דאפי' במקום שרגילין בהכי אין למיחש.

(ט) **פחותה מבת ג' שנים מי קא ילדה- הק' המלא**
הרועים, מה קושיא היא מדורות הראשונים,
דהא גם אשה יולדת לח' בזמן הגמ', ובימי
חכמי המשנה לא ילדו כן, וא"כ לימא דה"ה
בבהמות כן, וצ"ע.

(י) **שישרו פניהם כנגד הארון ואמרו שירה- כ'**
המאירי דנושאי הארון צריכים שיחזרו
פניהם כלפי פנים, כדי שיהו אחריהם כלפי
חוץ ולא כנגד הארון. וכ' דאף בסוגיא זו
רמוזה כן, במה שאמרו בפרות דעקמו פניהם
כלפי ארון ואמרו שירה.

(יא) **פניהם כנגד הארון ואמרו שירה... רוני רוני**
השיטה- הק' הראב"ד, שירה זו ליתא בקרא
אלא גמ' גמר לה. ותמוה, אם אמרי' שירה זו
בלשונם, א"כ מי הי' המגיד את השירה הזאת,
ואיך ידעו חז"ל אותו שירה. ואם נפתח פיהם
ואמרו בלשון הקדש, איך לא נחשוב פתיחת
פי הפרות כמו שחשבו פתיחת פי האתון
מעשרת הדברים שנבראו בין השמשות, ותי'
דבאמת בלשונם אמרוה, והי' שם מי שהבין
לשון הפרות, כדאמרי' ברבן יוחנן בן זכאי,
שהי' יודע שיחת דקלים. אולם ע' בריטב"א
שכ' דבאמת בלשון הקודש אמרו, ומה שלא
מנו בין הדברים שנבראו בין השמשות, לפי
שכבר נזכר פי האתון שם, וזהו אב לכל
כיוצא בזה.

(יב) **ומאי שירה אמרו... אז ישיר משה וכו'- ע'**
ברש"י מש"כ לפרש איך הי' שייך כל